

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.I.728/2023/10.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Csák Zsolt, a tanács elnöke
Dr. Schmidt Péter, előadó bíró
Dr. Gimesi Ágnes, bíró
Dr. Kardos Andrea, bíró
Dr. Tuba István Krisztián, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2024. január 23.
Az ügy tárgya: hivatali vesztegetés elfogadásának büntette és más bűncselekmény

Terhelt(ek): terhelt2 volt bv. zászlós és társai (terhelt1 III. rendű terhelt)
Elsőfok: Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.19/2012/50. ítélet,
2014. június 11. (jogerő: 2014. június 12.)
Másodfok: -
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: terhelt1 III. rendű terhelt és védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a hivatali vesztegetés elfogadásának büntette és más bűncselekmény miatt terhelt2 volt bv. zászlós és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben terhelt1 III. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.19/2012/50. számú ítéletét terhelt1 III. rendű terhelt vonatkozásában hatályában fenntartja, egyúttal terhelt1 III. rendű terhelt felülvizsgálati indítványát elutasítja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye. Ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa a 2014. június 11. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozott KB.II.19/2012/50. számú ítéletével terheltl III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki hivatali vesztegetés büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 293. § (1) bekezdés és (2) bekezdés]; ezért őt – mint visszaesőt – 2 év 2 hónap börtön fokozatú szabadságvesztés büntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a III. rendű terhelt a szabadságvesztés büntetés 2/3-ad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá az eljárás során lefoglalt bűnjelekről és a felmerült bűnügyi költség viseléséről. A törvényszék katonai tanácsának ítélete terheltl III. rendű terhelttel szemben 2014. június 12. napján jogerőre emelkedett.

[2] A Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa a 2014. szeptember 2. napján különleges eljárásban meghozott KB.II.19/2012/57. számú végzésével megállapította, hogy terheltl III. rendű terhelt a Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.19/2012/50. számú ítéletének végrehajtása során nem bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság ezen határozatával elrendelte a Nyíregyházi Városi Bíróság B.1364/2009. számú ítéletével kiszabott 10 hónap, végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés utólagos végrehajtását is.

[3] A jogerős ügydöntő határozattal szemben korábban terheltl III. rendű terhelt felülvizsgálati indítványt már terjesztett elő, amelyet a Kúria a 2021. január 25. napján meghozott Bfv.III.1358/2020/2. számú határozatával elutasított. A végzésben figyelmeztette a terheltet, hogy ebben az ügyben újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be, kivéve, ha az a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul.

[4] **II.** A Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa KB.II.19/2012/50. számú jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen terheltl III. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára, valamint 608. § (1) bekezdés d) pontjára hivatkozással.

[5] Indítványában előadta, hogy a büntetőügy bírósági szakában a vádlottak kihallgatása 2014. február 17-én történt meg, és e napon, valamint április 28-án a törvényszék tanú kihallgatását is foganatosította. A III. rendű terhelt 2014. május 6. napján előterjesztett beadványában kérte tanúl tanú ismételt idézését arra hivatkozva, hogy a tanú vallomását nem hallotta rendesen, ezért felé kérdéseket sem tudott intézni. Hivatkozott arra, hogy a III. rendű terhelt a 2014. június 4-én tartott tárgyaláson is előadta, hogy hallókészülékre volna szüksége, amellyel nem rendelkezik, azonban a törvényszék katonai tanácsa a terhelt előadására semmilyen érdemi intézkedést nem tett.

[6] Indítványozta, hogy a III. rendű terhelttel szemben a Nyíregyházi Törvényszék előtt – helyesen – 3.B.128/2012. szám alatt folyamatban volt büntetőeljárásban 2013. június 21. napján benyújtott igazságügyi orvosszakértői véleményt vegye figyelembe a Kúria, mely szerint terheltl terheltnél a jobb oldalon közepes fokú, míg a bal oldalon nagyfokú idegi hallásvesztés került megállapításra, amely nem javulhat, hallásjavítása csak hallókészülékkel oldható meg.

[7] Előadta, hogy ugyan a III. rendű terhelt többször tett észrevételt az elhangzottakra és kérdéseket is intézett a kihallgatott személyekhez, azonban beadványában jelezte a halláskárosodását, amelyet a következő tárgyaláson is megerősített, halláskárosodását pedig

alátámasztja a hivatkozott szakértői nyilatkozat és annak mellékletei. Utalt arra, hogy a jegyzőkönyvekből nem derül ki, hogy a III. rendű terhelttel milyen módon kommunikáltak. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 114. §-ára, valamint a Kúria BH 2016.5.111.; BH 2014.203.; BH 2013.208. számú határozataira hivatkozva előadta, hogy az ügyben nem került sor tolmács közreműködésére, ez pedig abszolút eljárási szabálysértés, mert a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek részvétele a törvény értelmében kötelező volt; emellett hivatkozott arra, hogy a jeltolmács kirendelése és megidézése önmagában nem is lett volna elégséges, mert tényleges közreműködése lett volna szükséges.

[8] Mindezek alapján a védő indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot helyezze hatályon kívül és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot utasítsa új eljárásra. Indítványozta, hogy a Kúria a III. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés végrehajtását szakítsa félbe.

[9] terheltl III. rendű terhelt 2023. június 23-án nyújtott be beadványt, amely tartalmilag ismételt felülvizsgálati indítványnak tekinthető. Felülvizsgálati indítványában hivatkozott arra, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatóságáról téves rendelkezés történt, amely önmagában is hatályon kívül helyezési ok, valamint hivatkozott halláskárosodására.

[10] A Legfőbb Ügyészség BF.886/2023/3. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta, BF.886/2023/5. számú átiratában pedig a III. rendű terhelt ismételt felülvizsgálati indítványának elutasítását indítványozta.

[11] A Legfőbb Ügyészség a védő felülvizsgálati indítványával foglaltakkal kapcsolatosan előadta, hogy a terhelt a bíróság vagy a katonai ügyész számára 2014. június 4. napja előtt nem jelezte, hogy halláskárosult lenne. A részvételével zajlott első, 2014. február 17-i tárgyaláson a tanúkhöz kérdéseket intézett, a vallomásukra észrevételeket terjesztett elő. A következő határnapon, 2014. április 28-án tanú tanúhoz kérdést tett fel, a válasza adekvát módon reagált. A törvényszékre a tárgyalást követően, 2014. május 6-án érkezett beadványában a terhelt – bár hivatkozott arra, hogy nem hallotta a tanú vallomását – éppen azt írta le, hogy mit hallott (a tanú válasza szerinte rendre az volt, hogy nem emlékszik) és a tanú vonatkozásában indítványozta szakértő kirendelését. A 2014. június 4. napján tartott tárgyaláson valóban előadta, hogy hallókészülékre van szüksége, tanú újabb kihallgatását azonban nem arra hivatkozva kérte, mert őt nem hallotta volna, hanem azért, mert amit a tanú mondott, „az nem úgy volt”. A III. rendű terhelt a tárgyalások során egyszer sem jelezte, hogy nem értette az eljárás résztvevőit vagy a hangfelvételt, jeltolmácsot pedig nem kért.

[12] A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy a korábbi Be. 114. § (2) bekezdése alapján a hallássérült indítványozhatja a jeltolmácsot, és ha erre sor került, a jeltolmács közreműködése kötelező. Az álláspontja szerint indítvány hiányában nem kötelező jeltolmácsot alkalmazni, ebben az esetben viszont a jeltolmács hiánya nem valósít meg feltétlen hatályon kívül helyezési okot.

[13] Hivatkozott arra is, hogy nincs adat sem az iratok között, sem a felülvizsgálati indítványban, hogy a III. rendű terhelt a vizuális nyelvi jelekből álló speciális magyar jelnyelvet ismerné.

[14] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a védő felülvizsgálati indítványa alapján a Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsának KB.II.19/2012/50. számú ítéletét a III. rendű terhelt vonatkozásában a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen hatályában tartsa fenn.

[15] A Legfőbb Ügyészség a III. rendű terhelt ismételt felülvizsgálati indítványával kapcsolatosan kifejtette, hogy az részben megegyezik a védői indítvánnyal, részben pedig felülvizsgálati indítványként korábban már elutasításra került. Arra figyelemmel, hogy a Be.

652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésében foglalt kivétellel, indítványozta, hogy a Kúria az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett indítványt a Be. 656. § (4) bekezdése szerint érdemi indoklás nélkül utasítsa el.

[16] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára a III. rendű terhelt védője írásbeli észrevételt tett, amelyben a felülvizsgálati indítványában foglaltakat fenntartotta. Hivatkozott arra, hogy a terhelt jelezte halláskárosodását, és nem tartotta megalapozottnak azon hivatkozást, hogy amennyiben a terhelt nem kéri jeltolmács alkalmazását, úgy annak közreműködése ne lett volna kötelező. Álláspontja szerint a terhelt kifejezett kérelmétől függetlenül az eljáró bíróságnak kötelessége a tisztességes eljáráshoz tartozó garanciális rendelkezések érvényesülésének biztosítása, e körben hivatkozott az Európai Parlament és Tanács 2010/62/EU. irányelvének [27] bekezdésében, valamint a 2. cikk [3] bekezdésében foglaltakra.

[17] **III.** terheltl III. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alaptalan, a III. rendű terhelt ismételt felülvizsgálati indítványa törvényben kizárt.

[18] A Be. XC. fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott felülvizsgálati okokra történő hivatkozással, azok fennállása esetén, a törvényben meghatározott feltételek mellett van lehetőség.

[19] A Be. 651. § (2) bekezdés b) pontja értelmében a terhelt javára maga a terhelt, c) pontja alapján pedig a védő felülvizsgálati indítványt terjeszthet elő.

[20] A Be. 652. § (6) bekezdése ugyanakkor kimondja, hogy minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 649. § (3)-(5) bekezdésén (az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozatán) alapul.

[21] A Be. 656. § (2) bekezdés a) pontja szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt elutasítja, ha a felülvizsgálat a törvényben kizárt.

[22] A Be. 656. § (4) bekezdése értelmében az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

[23] A Kúria megállapította, hogy terheltl III. rendű terhelt a jelen eljárásban támadott jogerős ügydöntő határozattal szemben már nyújtott be felülvizsgálati indítványt, amelyet a Kúria a 2021. január 25. napján meghozott Bfv.III.1358/2020/2. számú végzésével elutasított. Mindezekre figyelemmel a terhelt ismételt felülvizsgálati indítványa törvényben kizárt, ezért azt a Kúria elutasította.

[24] A Kúria ugyanakkor megállapította, hogy a terhelt javára a védő által benyújtott felülvizsgálati indítvány alapján – a Be. 652. § (4) bekezdésére is figyelemmel – érdemi felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye.

[25] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (1) bekezdésére tekintettel tanácsülésen bírálta el, mivel nyilvános ülés megtartásának a Be. 660. § (2) bekezdés a) és b) pontjában írt okai nem álltak fenn.

[26] A Be. 648. § b) pontja alapján felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen eljárási szabálysértés miatt is helye van.

[27] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja értelmében eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg. A Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjában

foglalt feltétlen hatályon kívül helyezési ok, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező.

[28] Figyelemmel arra, hogy a védő felülvizsgálati indítványában megjelölte azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, továbbá az indítvány előterjesztésének okát és célját, a Kúria a Be. 659. § (5) bekezdésében foglaltaknak megfelelően érdemben felülvizsgálta a jogerős ügydöntő határozatot a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján, e körben a Be. 659. § (6) bekezdésére tekintettel azt is vizsgálta, hogy a Be. 649. § (2) bekezdésében írt egyéb felülvizsgálati ok megvalósult-e.

[29] Az alapeljárásban hatályos, korábbi Be. 114. § (2) bekezdése szerint, ha a kihallgatandó személy hallássérült, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni, vagy a kihallgatás helyett írásban is nyilatkozatot tehet. Hasonló szabályozást tartalmaz a hatályos Be. 78. § (3) bekezdése is.

[30] A Kúria korábban a Bfv.I.453/2023/17. számú határozatában részletesen kifejtette a hallássérült személy esetén az érdemi jelenlét (kommunikáció) lehetőségének biztosításával kapcsolatos követelményeket a Kúria korábbi gyakorlatát is figyelembe véve.

[31] A büntetőeljárásban a terheltnek alapvető joga, hogy személyesen védekezzen [korábbi Be. 5. § (3) bekezdés, Be. 3. § (2) bekezdés].

[32] Feltétlen eljárási szabálysértés, ha a (jel)tolmács alkalmazása kötelező, de a bíróság mulasztása folytán nem kerül sor a tárgyaláson (jel)tolmács közreműködésére, mert a tárgyalást így olyan személy távollétében tartották meg, akinek részvétele a törvény értelmében kötelező (BH 2013.208.; BH 2014.203.).

[33] Hallássérült személy esetén a hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés azzal valósulhat meg, ha a bíróság a részére nem biztosítja az érdemi jelenlét (kommunikáció) lehetőségét akár jeltolmács útján, akár más, arra alkalmas módon.

[34] A 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek keretében 2006. december 13-án New Yorkban elfogadott, a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 2. cikkének meghatározása szerint a „nyelv” magában foglalja a jelnyelvet és a nem beszélt nyelv egyéb formáit is. Az Egyezmény 13. cikk 1. pontjának előírása, hogy a részes államok a fogyatékossgal élő személyek számára másokkal azonos alapon biztosítják az igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférést, beleértve az eljárás során az életkornak megfelelő alkalmazkodás biztosítását annak érdekében, hogy megkönnyítsék tényleges részvételüket mind közvetlen, mind közvetett formában csakúgy, mint tanúként, minden jogi eljárásban, beleértve a nyomozati szakot és más előkészítő szakaszokat.

[35] A jeltolmács szerepe az eljárásban, hogy a tárgyaláson megjelent hallássérült terhelt ne csak formálisan (fizikailag) legyen jelen, hanem érdemben is hatékony védekezést tudjon kifejteni akként, hogy megérti a büntetőjogi felelősségének tisztázására irányuló tárgyaláson történeteket. A bíróság intézkedése folytán a jeltolmács kötelező közbejötté (igénybevétele) ezért nem egyszerűen a terheltet segítő jelenlét, hanem az eljárás érvényességének, végső soron pedig az ügydöntő határozat érvényességének is a feltétele {BH 2016.111. indokolás [38] bekezdés}.

[36] Mindebből az következik, hogy a jeltolmács igénybevétele a tárgyaláson akkor nem mellőzhető, ha a terhelt enélkül a tárgyaláson érdemben nem tud részt venni, vagyis a jogainak gyakorlásában emiatt akadályozott, ekként a tárgyalás nem tisztességes. Ennek körülményeit minden esetben az ügy speciális vonásai alapján kell megítélni (Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) Fox, Cambell, Hartley v. Egyesült Királyság).

[37] A büntetőeljárás törvényének annak érdekében, hogy a fogyatékkal élő személy ezen állapotára tekintettel a büntetőeljárásban ne szenvedjen hátrányt, és a személyes részvételéhez való joga ne csorbuljon, több kötelező szabályt is tartalmaz.

[38] A korábbi Be. 114. § (2) bekezdésében, valamint a Be. 78. § (3) bekezdésében foglalt szabályozásra figyelemmel a tolmácsolás kötelező jellege nem csak az érintett szó szoros értelmében vett kihallgatására korlátozódik, hanem a tárgyalás vagy más eljárási cselekmény egészének érvényességéhez szükséges, amennyiben az a terheltet érinti. A nyelvtolmácsolás eljárási követelményének ezen értelmezése vonatkozik a jeltolmácsolásra is.

[39] Szintén az eljárásban való érdemi részvételt megnehezítő érzékszervi fogyatkozás ellensúlyozására a büntetőeljárásban védő részvétele kötelező, ha a terhelt hallássérült, siketvak, vak vagy beszédképtelen [korábbi Be. 46. § c) pont].

[40] A hallássérült személy fogalmát a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló 2009. évi XXV. törvény határozza meg. A 2. § a) pontja szerint hallássérült személy az olyan siket vagy nagyothalló személy, aki kommunikációja során a magyar jelnyelvet, vagy valamely speciális kommunikációs rendszert használja. A büntetőeljárásban, a tisztességes eljárás és a terhelti jogok oldaláról megközelítve ez azt jelenti, hogy a terhelt jeltolmács nélkül egyáltalán nem képes vagy nem megfelelően (nem hatékonyan) képes kommunikálni a bírósággal, illetve az eljárási cselekmény egyéb résztvevőivel. Figyelemmel arra is, hogy a hallássérült személy esetében ezen fogalom használatát a büntetőeljárás törvény jelenlegi vonatkozó rendelkezéseibe a hivatkozott törvény iktatta be, az a büntetőeljárásban is irányadó. A hallássérültség eljárási jogi értelmezése azonban a fentebb kifejtettekre figyelemmel, nem függ attól, hogy a terhelt bármilyen jelnyelvet vagy egyéb speciális kommunikációs módot képes-e használni. A büntetőeljárásban a hallássérültség alapjául szolgáló siket vagy nagyothalló állapothoz kapcsolódó eljárási szabályok alkalmazhatósága az érintett terhelt megfelelő (hatékony) kommunikációképességétől függ, egyéb módon kifejezve: a büntetőeljárásban az is hallássérültnek minősül, aki jelnyelvet vagy más speciális közlési formát nem használ, de az eljárás menetét az érzékszervi fogyatkozása miatt megfelelően (hatékonyan) követni nem tudja.

[41] A hallássérülteket érintő szabályok kötelező alkalmazásához ugyanakkor önmagában nem elégséges, hogy a terhelt az eljárásban hallássérültnek állítja magát, arra azonban mindenképpen alapot ad, hogy a bíróság arról – közvetlenül vagy szükség esetén szakértő útján – meggyőződjön, és amennyiben az szükséges, a terhelt személyes részvételét megjelenítő hatékony kommunikációról – jeltolmács kirendeléséről, vagy egyéb kommunikációs lehetőség igénybevételéről (akár az eljárási törvényben biztosított írásbeli kommunikáció útján, akár más közlés tartalmát megbízható módon reprodukálni képes eljárás útján) – gondoskodik.

[42] A tisztességes eljárás követelményéből következik, hogy a bíróság erre alapot adó tény vagy körülmény észlelése esetén minden esetben vizsgálja, hogy a bíróság előtt álló terhelt érti-e a tárgyaláson elhangzottakat, illetve arra képes-e érdemben reagálni, vagyis a tárgyalás közvetlensége, eljárási jogainak személyes gyakorlása – a bírósággal való akadálymentes kommunikációja révén – a terhelt számára a tárgyalás alatt mindvégig biztosítva van-e. Fokozott ez a követelmény akkor, ha a terhelt maga jelzi, esetleg igazolja is az ezzel kapcsolatos fogyatkozását. Nyilvánvalóan nem folytatható a tárgyalás, ha azt a terhelt nem képes követni, nem képes az elhangzottakat megérteni, illetve azokra a megfelelő (az előzményekre reflektáló) válaszokat adni, felszólalni, észrevétellel élni, indítványokat tenni.

[43] Az EJEB gyakorlata szerint a hatóságot (bírószágot) terheli annak bizonyítása, hogy a terhelt megfelelően beszéli az eljárás nyelvét (Cuscani v. Egyesült Királyság), ellenkező esetben megfelelő minőségi tolmács biztosítása nélkül a tisztességes büntetőeljárás (fair trial) nem biztosított. Mindez összhangban van a magyar büntetőeljárás törvényével is, a halláskárosodott, illetve egyéb módon a kommunikációban akadályozott személyek tekintetében is irányadónak tekinthető.

[44] Amennyiben a terhelt olyan mértékben hallássérült, hogy a tárgyaláson részvétele emiatt akadályba ütközik, és a terheltet a bíróság ennek észlelésekor nem nyilatkoztatja arról, hogy kéri-e az eljárás során jeltolmács közreműködését, mulasztása feltétlen eljárási szabálysértés, mert ennek folytán a tárgyaláson (nyilvános ülésen) jeltolmács nem működik közre, és így azt olyan személy távollétében tartják meg, akinek részvétele a törvény értelmében kötelező [korábbi Be. 373. § (1) bekezdés II/d. pont]. Ugyanez a jogi helyzet abban az esetben is, ha a hallássérült személy a tárgyaláson jeltolmács részvételét vagy egyéb kommunikációs mód igénybevételét indítványozza, és azt a bíróság nem biztosítja. A jelnyelv vagy egyéb speciális közlési rendszer használata ugyanis – a terhelt ez irányú kérelmére – önmagában megköveteli a Be. hallássérültekre vonatkozó szabályainak alkalmazását. Amennyiben azonban a terhelt az iratokkal ellentétesen, ténybeli alap nélkül hivatkozik ezen felülvizsgálati okra, a felülvizsgálati indítvány érdemben nem vizsgálható, és az elutasítását vonja maga után (Bfv.III.1134/2016/2.). Abban az esetben, ha a felülvizsgálati indítvány ténybeli alapja megjelölésre kerül, úgy szükséges annak vizsgálata, hogy a terhelt az alapeljárásban hallássérült volt-e, és ezen érzékszervi fogyatkozása az eljárás során felismerhetően akadályozta-e őt a személyes eljárása gyakorlását megjelenítő érdemi és tartalmilag hiánytalan kommunikációban.

[45] A Kúria megállapítja, hogy ezen feltételek fennállását az ügyben eljáró bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia, és amennyiben ennek alapjait észleli, úgy a terhelt kérelmétől függetlenül tisztáznia kell azt, hogy a terhelt hallássérült-e; ezen érzékszervi fogyatkozása befolyásolja-e őt az érdemi és hiánytalan kommunikációban; amennyiben igen, ennek biztosítására milyen módon van lehetőség. Ha az eljárás adatai kétséget támasztanak az iránt, hogy a terhelt az eljárásban érdemi, hiánytalan kommunikációra képes, kifejezetten arról kell nyilatkoztatni, hogy az eljárás során ezt milyen módon kívánja biztosítani. Ennek elmulasztása nem relatív, hanem abszolút eljárási szabálysértés, ha ennek következtében nem kerül sor a tárgyaláson jeltolmács közreműködésére, vagy adott esetben más olyan személy részvételére, aki a hallássérült által értett, jelnyelvtől eltérő más speciális kommunikációs rendszert ismeri, és annak segítségével a terhelt érdemi és hiánytalan kommunikációját biztosítani tudná; mert a tárgyalást így olyan személy távollétében tartják meg, akinek részvétele a törvény értelmében kötelező (BH 2014.203.; BH 2016.111.). Értelemszerűen nem eljárási szabálysértés, ha a hallássérült személy kihallgatás helyett írásban feltett kérdésekre írásban tehet nyilatkozatot, feltéve, hogy ez számára a hiánytalan és érdemi közlés lehetőségét biztosítja.

[46] Felülvizsgálati indítványban foglalt, jeltolmács hiányára alapított kifogás alapján elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a terhelt valóban hallássérült-e.

[47] Amennyiben a terhelt siket, minden vizsgálódás nélkül a Be. hallássérültekre vonatkozó szabályai kötelezően alkalmazandók.

[48] Amennyiben a terhelt nagyothalló, és az állapítható meg, hogy a terheltet az érzékszervi fogyatkozása annak jellege folytán akadályozta az eljárásban való részvétele során, az vizsgálendő, hogy a terheltet a bíróság jeltolmács (illetve egyéb közlési mód) igénybevételének lehetőségére figyelmeztette-e, illetve azt a terhelt vagy védője kérelmezte-e, és annak a bíróság eleget tett-e.

[49] Amennyiben az állapítható meg, hogy a terhelt fennálló halláskárosodása a tárgyaláson való részvételben nem akadályozta, közlése érdeminek és teljeskörűnek tekinthető, a jeltolmács igénybevételére való figyelmeztetés elmaradása sem kérhető számon; ha kétség nélküli, hogy a terhelt ténylegesen nem szorult jeltolmácsra, eljárási hiba nem valósult meg a kirendelés elmaradásával. Ugyanígy, amennyiben a kihallgatott személy hallásvesztése olyan mértékű, amely jeltolmácsot indokolna, de – a bíróság felhívása ellenére – nem kéri jeltolmács alkalmazását (mert például csökkent hallás mellett szájról olvasással is hibátlanul érti a kommunikációt), eljárási szabálysértés szintén nem valósul meg. A jeltolmács alkalmazásának kötelezettsége ugyanis nem öncél, annak eljárási alapja a terhelt személyes védekezésének biztosítása, az eljárási cselekményen való részvétel és az ott zajló közlések érdemi, teljes körű ismerete.

[50] A terhelt hallását érintő kétség esetén akkor jár el helyesen a bíróság, ha a terheltet a jeltolmácsolás (írásbeli vallomástétel) iránti jogára figyelmezteti, és a terhelt döntésének megfelelően rendelkezik a tárgyalási kommunikáció formájáról.

[51] A felülvizsgálati eljárásban annak megvizsgálására, hogy az eljárási szabályokat a bíróság betartotta-e, általában a tárgyalási jegyzőkönyvben rögzítettek alapján, az eljárás más iratainak figyelembevételével kerül sor. A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében ugyanis felülvizsgálati eljárásban bizonyítás lefolytatására nem kerülhet sor, ez pedig az eljárási szabálysértés alapjául szolgáló tények értékelésére is vonatkozik, mivel az ilyen tények is a bizonyítás tárgyát képezik [Be. 163. § (1) bekezdés].

[52] Amennyiben a jegyzőkönyvek alapján megállapítható, hogy a terheltet az érdemi közlésben, a személyes jelenlét során megvalósuló kommunikációban nagyothallása nem akadályozta, úgy ezen okból nem állapítható meg, hogy jeltolmácsra lett volna szükség, így feltétlen hatályon kívül helyezési okot képező eljárási szabálysértés nem állapítható meg.

[53] A felülvizsgálati indítványhoz csatolt iratok jelen ügyben alátámasztják a terhelt halláskárosodását, erre figyelemmel az ügyben vizsgálandó, hogy ezen érzékszervi fogyatkozása a III. rendű terheltet megakadályozta-e abban, hogy az ügyben személyesen védekezzen, e körben az eljárás résztvevőivel, a hatóságokkal és a bírósággal érdemi, teljes körű kommunikációt folytathasson.

[54] A III. rendű terhelt az eljárás során egyetlen alkalommal sem kérte jeltolmács kirendelését, vagy azt, hogy az ő személyes részvételével zajló eljárási cselekményeken kommunikációját jeltolmács alkalmazásával vagy más módon biztosítsák. Az ügy irataiból megállapítható, hogy a terhelt írásbeli kommunikációra hiánytalanul és teljeskörűen képes volt, az ügyben több alkalommal írt beadványt, érdemi észrevételt. A III. rendű terhelt a bíróság számára a 2014. június 4. napján megtartott tárgyalás előtt nem jelezte, hogy halláskárosult lenne. A III. rendű terhelt a 2014. február 17. és 2014. április 28. napján megtartott tárgyalásokon releváns kérdéseket tett fel, a vallomásokra észrevételeket terjesztett elő, különösen igaz ez a 2014. április 28. napján megtartott tárgyaláson tanúl tanú kihallgatásával kapcsolatosan. Megállapítható, hogy a III. rendű terhelt a jegyzőkönyvben rögzített kérdések, válaszok, észrevételek alapján a tanúl kihallgatásakor elhangzottakat teljeskörűen megismerte, a tanú által elmondottakra azok tartalmát ismerve reagált, érdemi kérdéseket tett fel. A jegyzőkönyvből nem állapítható meg az, hogy a III. rendű terheltet személyes részvételében, közlésében érzékszervi fogyatkozása bármilyen módon érdemben akadályozta volna; nem állapítható meg, hogy halláskárosultsága miatt az eljárásban személyesen részt venni, védekezni, jogait gyakorolni ne lett volna képes. A tárgyalást követően benyújtott, 2014. május 6. napján érkeztetett beadványában a III. rendű terhelt kétségtelenül arra hivatkozott, hogy tanúl tanú vallomását nem hallotta, azonban ennek ellentmond a tárgyalás jegyzőkönyve, valamint az is, hogy ezen beadványában is – saját állításával ellentétesen – rögzítette a tanú releváns vallomását és éppen a tanú

vallomástételének ilyen módon történő lefolytatását, a tanú érdemi nyilatkozatának hiányát kifogásolta. tanú1 tanú tárgyaláson történő kihallgatása és a terhelt beadványai alapján megállapítható, hogy a III. rendű terhelt lényegében a tanú érdemi vallomását kifogásolta, az abban foglaltakat sérelmezte, nem pedig azt, hogy a tanú vallomásának tartalmát nem ismerhette meg. Erre utal az is, hogy a 2014. június 4. napján megtartott tárgyaláson tanú1 tanú újabb kihallgatására vonatkozó indítványa indokaként nem ezt jelölte meg, hanem azt kifogásolta, hogy a tanú vallomása nem felel meg a valóságnak. 2014. június 4. napján hivatkozott arra, hogy a hallókészüléke nem készült el, azonban erre hivatkozással nem kérte jeltolmács vagy más kommunikáció biztosítását, és a tárgyalási jegyzőkönyvből ennek szükségességére utaló tény sem állapítható meg.

[55] Az eljárás adatai alapján ezek miatt az állapítható meg, hogy a terheltet halláskárosodása jogai személyes gyakorlásában nem korlátozta, a tisztességes eljárás alapelveinek megfelelő eljárási szabályok sérelme nem állapítható meg. A III. rendű terhelt védőjének indítványa ezért alaptalan.

[56] A Kúria az alapügyben a Be. 649. § (2) bekezdésében megjelölt egyéb felülvizsgálati okot nem állapított meg.

[57] A Kúria korábban a Bfv.I.453/2023/17. számú határozatában már utalt arra, hogy a terhelttel szemben folyt más büntetőeljárásban, a 2023. június 28. napján meghozott Bfv.III.706/2023/2. számú végzésében már rögzítette, hogy – abban az ügyben is – az iratokból megállapíthatóan a terhelt a Nyíregyházi Törvényszék előtti másodfokú nyilvános ülésen halláskárosodására hivatkozott, arra vonatkozóan a már ismertetett tartalmú orvosi dokumentumokat is csatolta, és kérte az eljáró tanács elnökét, hogy beszéljen hangosabban, jelnyelvi tolmács kirendelését azonban nem indítványozta, jelnyelv használatának igényét nem jelezte.

[58] A Kúria a Bfv.I.453/2023/17. számú határozatában megállapította azt is, hogy az ügyben felhívott, jelen ügyben hivatkozottakkal azonos eseti döntések más perbeli tényeken alapulva más perjogi helyzetre vonatkoznak, ezek jelen ügyben sem bírnak jelentőséggel. A BH 2016.111. számon közzétett határozat szerint a súlyos fokban kommunikációképtelen terhelt kihallgatása csak tolmács útján törvényes. Az ügyben a szakértői megállapítás szerint a terhelt beszédképtelen volt, ami nem azonos a jelen ügyben az III. rendű terheltnél fennállt nagyothallással. A BH 2003.208., illetve a BH 2011.203. számú eseti döntések a nem magyar anyanyelvű terhelt tolmácshoz való jogáról tartalmaznak elvi megállapításokat, jelen ügyben ezek akkor lennének alkalmazhatók, ha a III. rendű terhelt halláskárosodása érdemben akadályozta volna a tárgyaláson elhangzottak megértésében. Ebben az esetben lett volna kötelező őt jeltolmács iránti igényéről nyilatkoztatni, illetve kellett volna a tárgyalást jeltolmács jelenlétében megtartani.

[59] A Kúria mindezekre tekintettel megállapította, hogy a III. rendű terhelt jeltolmács hiányára alapított felülvizsgálati indítványa alaptalan.

[60] IV. Mindezekre figyelemmel a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése szerinti tanácsösszetételben eljárva, a III. rendű terhelt védőjének a Debreceni Törvényszék Katonai Tanácsa Kb.II.19/2012/50. számú ítélete ellen benyújtott felülvizsgálati indítványát alaptalannak találta, ezért a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdésére figyelemmel hatályában fenntartotta; egyidejűleg a III. rendű terhelt által ugyanezen ügydöntő határozattal szemben ismételt benyújtott felülvizsgálati indítványát a Be. 656. § (2) bekezdés a) pontja alapján, mint törvényben kizárt indítványt elutasította.

[61] A Kúria végzése ellen a Be. 6. § (4) bekezdése alapján fellebbezésnek, a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja szerint pedig felülvizsgálatnak nincs helye.

[62] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul.

[63] A Be. 652. § (7) bekezdése értelmében felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal – más jogosult által is – csak egyszer nyújtható be.

[64] A Be. 656. § (4) bekezdésére figyelemmel az ugyanazon jogosult által ismételt előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2024. január 23.

Dr. Csák Zsolt s.k. a tanács elnöke, Dr. Schmidt Péter s.k. előadó bíró, Dr. Gimesi Ágnes s.k. bíró, Dr. Kardos Andrea s.k. bíró, Dr. Tuba István Krisztián s.k. bíró